

ದಾರಿಯ ನಡುವೆ ಬೇರೆ ಯಾರ ಮನೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಕಾಡಿನ ಊರು ಅದು. ಸುತ್ತ ಮರಗಳ ರಾಶಿ. ಒಂದು ಮನೆ ಅಥವಾ ನರಪಿಳ್ಳೇನೂ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹತ್ತಿರ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂರ್ಖನು ಮನೆ ಸೇರಿ ಒಂದು ಊರು ಎಂಬ ರೀತಿ. ಮದುವೆಯಾದ ಹೊಸತರಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಡು ನೋಡಿಯೇ ಸಾಳೂಗೆ ಒಂಥರಾ ಭಯ. ನೀವೆ ನನ್ನ ಗೆಳತಿಯರು ಎನ್ನುತ್ತಾ ಕಷ್ಟ ಅಂದುಕೊಂಡಾಗಲೆಲ್ಲ ಮರಗಳನ್ನೇ ಬಂದಷ್ಟು ಅಳುವುದು. ಖುಷಿಯಾದರೆ ಮರಗಳ ಜೊತೆ ಮಾತಾಡುವುದು. ಇದೆಲ್ಲ ನೋಡಿಯೇ ಸಾಳೂವಿನ ಅತ್ತೆ ಮಾತೆತ್ತಿದರೆ ಅವಳಿಗೆ 'ಮಳ್ಳಿ ಮಳ್ಳಿ' ಎನ್ನುವುದು. ಅತ್ತೆ ಮಳ್ಳಿ ಅಂದಾಗ ಸಾಳೂವಿಗೆ ಬೇಜಾರಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಅವಳತ್ತ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ 'ರಂಡಿ, ಹಲ್ಲುಟ್ ಸೂಳೆಮಗಳು, ಕಳ್ಳ ಬಸುರಿ' ಎಂದೆಲ್ಲ ಬೈದಾಗ ನೋವಾಗಿ ಸಣ್ಣಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಕೇಳದ ಹಾಗೇ ಅಳುವುದು ಇಲ್ಲಿವರೆಗೆ ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿ.

ಶಾಲೆಯ ಹೆಡ್‌ಬಾಯೋರು ಬಳಸಿದ ಹಳೆಯ ಕರಿ ಬಣ್ಣದ ಮೊಬೈಲನ್ನು ಸಾಳೂಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದೇ ಮೊಬೈಲು ಪರ್ಷಿನಿಂದ ತೆಗೆದು ಗಂಟೆ ಎಷ್ಟಾಯಿತೆಂದು ನೋಡಿದಳು. ಏಳು ಗಂಟೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂತು, ಬೇಗ ಮುಟ್ಟಬೇಕು ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಲು ಶುರು ಮಾಡಿದಳು. ಆದರೆ ಈಗೇ ಸಾಳೂಗೆ ನಡೆಯಲು ತುಂಬಾ ತ್ರಾಸ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು.

***

ಪಾವ್ವೆಯವರು ಹೇಳಿದರೆಂದು ಅಮ್ಮ ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡದೇ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು ಎಂದು ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಅಮ್ಮನ ಮೇಲೆಯೇ ಸಾಳೂ ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಇದೆ. ಕುಡುಕರ ಕಂಡರೆ ಹೇಸಿಗೆ ಅಂತಿದ್ದಳು. ಗಂಡನ ನಿಜರೂಪ ದರ್ಶನ ಆದಾಗ ಬದುಕೇ ಅಸಹ್ಯ ಎನಿಸಿತ್ತು. ದಿನ ಬೆಳಗಾದರೆ ಬೈಗುಳ. ಅಡಿಗೆ ಬೇಯಿಸುವುದು, ಬಡಿಸುವುದು, ಬಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. 'ನಿನ್ ಗಂಡಾ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಕ್ ಗಂಟೆ ಕುಡ್ಡ ಮಲ್ಲಾ ಬಿದ್ದೆ ಮನಿ ನಡಿಯುದ್ ಹೆಗೆ?' ಎಂದು ಅತ್ತೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸಾಳೂಗೆ ಬೆಳಗಿದ್ದು ಬಯಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಮಾತ್ರ ಹಿಂಸೆ ಎನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. 'ನಿಗೊಬ್ಬಿಗೆ ಮರ್ಯಾದಿ ಮಾನಾ. ನಂಗೂ ಇದೆ. ಬೈಲಕ್‌ಡಿಗೆ ಹೋದ್ರೆ ನಿನ್ ಎಸ್‌ಎಸ್‌ಎಲ್‌ಸಿ ಡಿಗ್ರಿ ಕಮ್ಮಿಯಾಗುದಿಲ್ಲ ಬಿಡ್. ನಿನ್ ಅಪ್ಪನ ಮನಿಯಿಂದ ದುಡ್ ತಕಾಬಂದಕಂಡೆ ಮಾಡ್ಡಕಂಬುದಾದ್ರೆ ಮಾಡ್ಡಕಾ. ನಿಂಗೆ ಯಾರ್ ಬ್ಯಾಡಾ ಅಂದರೆ. ನಂಕಡೆ ಉಂದ್ ಅರಿಚ್ಚಿನೂ ಇಲ್ಲ, ನಿಂಗ್ ಹೇಗೆ ದುಡ್ ಕುಡ್ಡೆ' ಎಂದು ಅತ್ತೆ ಮಾತು ಮುಗಿಸಿದ್ದರು.

ಹತ್ತನೇತಿ ಓದುವಾಗ ಬಯಲು ಶೌಚದ ಅಪಾಯವನ್ನು ಸಮಾಜ ವಿಷಯ ಕಲಿಸುವ ರಫೀಕ್ ಸರ್ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದ್ದು ಈಗಲೂ ಸಾಳೂಗೆ ನೆನಪಿದೆ. ಶೌಚ ಎಂದರೆ ಒಂಥರಾ ಕಿರಿಕಿರಿ ಅನಿಸಿ ಒಂದು ದಿನ ಸಾಳೂ ತನಗೆ ತೋಚಿದಂತೆ ಅರ್ಜಿಯೊಂದನ್ನು ಬರೆದು ನೇರ ಪಿಡಿಯೊ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ, 'ಸಾಹೇಬರೇ, ಶೌಚಾಲಯ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಏನಾದರೂ ಸಹಾಯ ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ' ಎಂದಾಗ ಕೆಲವು ಪಂಚಾಯತಿ ಮೆಂಬರುಗಳು ಕಿಸಕ್ಕನೆ ನಕ್ಕಿದ್ದು ಅವಳ ಗಮನಕ್ಕೂ ಬಂದಿತ್ತು.

ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಕ್ಯಾರೆ ಮಾಡದೆ ಸಾಹೇಬರು ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅಂತೂ ಹಣ ಪಡೆದು ತಾನೇ ಮುಂದಾಗಿ ನಿಂತು ಶೌಚಾಲಯ ಕಟ್ಟಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದಳು. 'ನಿನ್ ಹೆಂಡ್ಡಿ ಸಂಡಾಸ್ ಕಟ್ಟಿಸೀದ್ ಕಡಾ. ಅದೇನ್ ಸಾಧನೆ ಮಾಡ್ತಿದೋ ದ್ಯಾವ್ವಿಗೆ ಗುತ್ತ. ಹಂಕಾರಾ ನೋಡಾ' ಎಂದು ಗಂಡನಿಗೆ ಸಾರಾಯಿ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಚಾಡಿ ಹೇಳಿದ್ದ ಅವನ ಗೆಳೆಯ ಗಜಾ ಮನೆಗೂ ಬಂದು ಸಾಳೂ ಹೊಡೆತ ತಿಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಕ್ಕಿದ್ದ. ಅವನ ಜೋರಿನ ಆ ನಗೆಯ ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡೇ ಜಿದ್ದಿಗೆ ಬಿದ್ದವಳಂತೆ ಸಾಳೂ ಶೌಚಾಲಯ ಕಟ್ಟಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದಳು.

ಕಾಟೋಳಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಬಿಸಿಯೂಟ ಅಡುಗೆ ತಯಾರಕರ ಹುದ್ದೆ ಖಾಲಿಯಾದಾಗ ಪಿಡಿಯೋ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ವರಾತೆ ಬಿದ್ದು ಎಸ್‌ಡಿಎಮ್‌ಸಿ ಠರಾವಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನೇ ಸರ್ವಾನುಮತದಿಂದ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಬರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಸಾಳೂಗೆ ಈ ಕೆಲಸ ಬದುಕಿಗೊಂದು ನೆಲೆ ನೆಮ್ಮದಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆ ನುಗ್ಗಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಎಸ್‌ಎಸ್‌ಎಲ್‌ಸಿ ಪಾಸಾದ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಅಡುಗೆಯವಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಖುಷಿಗೊಂಡಿದ್ದಳು ಸಾಳೂ. ಏಪ್ರಿಲಿನ ತೊಟ್ಟು ತಲೆಗೊಂದು ಕ್ಯಾಪ್ ಹಾಕಿ ಚೇಲ, ಬಿಸಿಯೂಟ ತರಕಾರಿಗಳ ಲೆಕ್ಕವಿಡುವ ಪಟ್ಟಿ ಹಿಡಿದು ಸಾಳೂ ಅಂಗಡಿ ಬದಿಗೆ ಕಂಡರೆ ಅದು ಸರಿಯಾಗಿ ಒಂಬತ್ತೂವರೆ ಗಂಟೆ ಎಂದೇ ಊರಿನವರು ವೇಳೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ದಿನಾಚರಣೆಗಳು, ಗ್ಯಾಡರಿಂಗ್, ಬೀಳ್ಕೊಡುಗೆ ಸಮಾರಂಭ, ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಮೇಳ ಅದು ಇದೂ ಎಂದು ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸಿ ಓಡಾಡುವವಳು ಅವಳೆ. ಹೆಡ್‌ಬಾಯೋರು ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕೂಡ ಅವಳಿಗೆ ಎಂದು ನಿರಾಶೆಗೊಳಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳದ್ದೇ ನಿರ್ಣಯ. ಸಾಳೂಗೆ ಚೂರು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಉಳಿದ ಅಡುಗೆಯವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಸಿವಿಸಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಇದೆಲ್ಲ ಏಳು ವರ್ಷದ ಹಿಂದಿನ ಕಥೆ. ಈಗೇಗಂತೂ ಅವಳು ಇನ್ನೂ ಚುರುಕಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಸಂಘದ ಮೆಂಬರ್ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ. ಕಾಟೋಳಿಯ ಅನೇಕ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ. ದಿನಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿಯಾದರೂ ಕಟ್ಟಿ ಹೇಗೆ ಹಣವನ್ನು ಕೂಡಿಡುವುದು, ಆರೋಗ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಉಂಟಾದರೆ ಹೇಗೆ ಹಣವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವುದು, ಸ್ವಾವಲಂಬಿ ಜೀವನದ ಕುರಿತು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು, ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಲಿತು ಉತ್ತಮ ಭವಿಷ್ಯ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಬಗ್ಗೆಯೆಲ್ಲ ಸಂಘದ ದೊಡ್ಡ ಸಾಹೇಬರಿಂದ ತಿಳಿದು, ಕೊಂಕಣಿ ಮಾತಾಡುವ ಉಳಿದ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಮಾಹಿತಿ ರವಾನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಒಂದಷ್ಟು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಅವಳ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಳೂವಿನ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆದು ಬದುಕು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆಯಂತೂ ಅವಳ ಗಂಡ ಕುಡಿದು ಹೊಡೆಯಲು ಬಂದಾಗ ಗಂಡನ ಕೈಯನ್ನು ಸಾಳೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದಳು. ಅತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಗಂಡನ ಮೂದಲಿಕೆ